Kymenlaakson liitto

Lausunto

19.08.2025

Asia: VN/14961/2024

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU3)

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

Avovastaus

Kymenlaakson liitto kiittää lausuntopyynnöstä koskien Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaa (KAISU). Ilmastolaissa (423/2022) määritellyn Suomen ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän mukaan keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma on laadittava kerran vaalikaudessa. KAISUn tehtävänä on määritellä taakanjakosektorin ilmastopoliittiset toimet ja tavoitteet keskipitkällä aikavälillä. Euroopan unionin (EU) taakanjakoasetuksen mukaan Suomen taakanjakosektorin päästövähennysvelvoite vuodelle 2030 on vähintään 50 % verrattuna vuoteen 2005. Suomen kansallisen ilmastolain mukainen tavoite on olla hiilineutraali yhteiskunta vuonna 2035.

Suunnitelmassa tarkastellaan taakanjakosektorin vuodelle 2030 asetetun päästövähennysvelvoitteen täyttämistä ja taakanjakosektorin päästökehitystä vuoteen 2040 asti. Taakanjakosektoriin kuuluvat mm. liikenteen, rakennusten erillislämmityksen, maatalouden, jätehuollon ja työkoneiden päästöt.

Suunnitelmaluonnoksessa kuvataan Suomen päästöjen viimeaikainen kehitys. Kasvihuonekaasupäästöjen (khk-päästöt) kehitys on ollut pääosin suotuisaa, ja vuodesta 2005 lähtien päästövähennys on ollut vuosittain keskimäärin 3 % vuodessa. Viimeiset viisi vuotta päästövähennys on ollut keskimäärin 6 % vuodessa. Näin ollen 2005–2024 kokonaispäästöt ovat vähentyneet 31,1 Mt CO2-ekv. eli 44 %. Suomen kokonaispäästöjen, eli myös maankäyttösektorin (LULUCF) nielut ja päästöt huomioiden, päästökehitys ei kuitenkaan ole yhtä suotuisa. Maankäyttösektori oli aiemmin merkittävä nettonielu, mutta nielut ovat pienentyneet viime vuosina. Vuosina 2018–2024 maankäyttösektori oli kokonaisuutena nettopäästölähde. Vuoden 2024 pikaennakkotietojen mukaan maankäyttösektori oli 13,5 Mt hiilidioksidiekvivalentin (CO2-ekv.) suuruinen päästölähde.

Kymenlaakso liitto sekä Kouvolan, Kotkan ja Haminan kaupungit kuuluvat Hiilineutraalit kunnat -verkostoon, ja ovat siten sitoutuneet kunnianhimoiseen päästövähennystavoitteeseen. Tavoite on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Vuosina 2007 – 2023 Kymenlaakson kokonaispäästöt ovat laskeneet 47%.

Liikenne

Avovastaus

Liikenteen päästöjen vähentämiseksi esitetään mm. sähkö-, vety- ja kaasukuorma-autojen hankintatuen jatkamista myös vuosina 2026 – 2030. Kymenlaakson liitto katsoo, että tämä on tärkeää vähäpäästöisten logistiikkaketjujen luomiseksi. Taloyhtiöiden sähkölatausinfran tukeminen on kannatettava toimenpide. Lisäksi tulisi tukea myös latausinfran rakentamista teollisuusalueille. Sen lisäksi, että se palvelisi kuorma-autojen vähäpäästöisiä käyttövoimia, mahdollistaisi se myös teollisuusalueiden työkoneiden sähköistämisen.

Etenkin pienten ja keskisuurten yritysten ilmastotyön tukeminen on tärkeää. KAISU-luonnoksen mukaan EU:n sosiaalisen ilmastorahaston kautta olisi mahdollista tukea mikroyrittäjien ajoneuvojen käyttövoimien muuttamista. Tämän toteutuessa on tärkeää, että etenkin maaseutumaisten alueiden yrittäjien toimintaedellytykset, mm. pitkät etäisyydet sekä kaupunkikeskuksia harvempi latausinfra, huomioidaan tukivälineen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Alueellisen joukkoliikenteen tukeminen on tärkeää paitsi päästövähennysten, myös alueen veto- ja pitovoiman kannalta. Kymenlaakson liitto katsoo, että kuntien ja ELY-keskusten joukkoliikenteen hankkimista tulee tukea nykyistä kattavammin. KAISUn luonnoksessa mainitaan myös kutsuliikenteen kehittäminen, mikä on tärkeä keino edistää palveluiden saatavuutta haja-asutusalueella samalla.

KAISU:ssa olisi hyvä nostaa esille synteettisten polttoaineiden tuotanto, koska myös se edistää vähähiiliseen liikenteeseen siirtymistä. Esimerkiksi power-to-X -tuotantolaitokset ja uudenlaiset teollisuuden jätevirtoja hyödyntävät ratkaisut ovat tärkeä keino etenkin raskaan liikenteen päästövähennysten saavuttamiselle.

Maatalous

Avovastaus

Yhtenä keinona edistää maatalouden päästövähennyksiä ehdotetaan biokaasun tuotannon edistämistä. Ilmastohyötyjen lisäksi toimi parantaisi pintavesien tilaa, ravinteiden kierrätystä sekä maatalouden omavaraisuutta ja huoltovarmuutta. Biokaasun tuotannon lisääminen on tunnistettu myös Hiilineutraali Kymenlaakso 2.0 -tiekartassa keskeiseksi päästövähennyskeinoksi.

Rakennusten erillislämmitys

Avovastaus

Ei lausuttavaa.

Työkoneet

Avovastaus

Ei lausuttavaa.

Jätehuolto

Avovastaus

Ei lausuttavaa.

F-kaasut

Avovastaus

Ei lausuttavaa.

Teollisuus ja muut päästöt

Avovastaus

Ei lausuttavaa.

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

Avovastaus

Kunnat ja maakuntaliitot tekevät alueillaan vaikuttavaa ilmastotyötä, jota tulee tukee myös rahallisesti. Hyvä esimerkki toimivista tukitoimista on ympäristöministeriön aiemmin toteuttama Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelma. Se oli hallinnollisesti kevyt ja mahdollisti alueiden ja kuntien tarttumisen niihin ilmastohaasteisiin, jotka olivat alueella merkittävimpiä. Myös alueellisesti jaettava AKKE-rahoitus EAKR-rahoituksen rinnalla on ketterä instrumentti hyvien alueellisten ilmastohankkeiden tukemiseen. Näiden rahoitusmuotojen resursointi myös ilmastotyöhön on tärkeää tulevaisuudessakin.

Lisäksi on tärkeää varmistaa, että tulevilla elinvoimakeskuksilla on yhtenäiset resurssit tukea alueidensa ilmastotyötä.

Kulutuksen hiilijalanjälki

Avovastaus

Kotimaiset kasviproteiinit ovat keskeinen keino vähentää kulutuksen hiilijalanjälkeä ja samalla saavuttaa muita ympäristöhyötyjä. Niiden arvoketjua on vahvistettava ja TKI-toimintaa tulee tukea määrätietoisesti. Tämä mahdollistaa ruokajärjestelmän päästövähennykset, huoltovarmuuden vahvistamisen, yritystoiminnan lisäämisen sekä terveellisen ruokavalion edistämisen.

Julkiset hankinnat

Avovastaus

Ei lausuttavaa.

Muut poikkisektorit

Avovastaus

Ei lausuttavaa.

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Avovastaus

Ei lausuttavaa.

Muita huomioita

Avovastaus

Alueilla on hyvin erilaiset haasteet ja mahdollisuudet ilmastotyössään. Kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että myös alueilla ja kunnissa tehdään pitkäjänteistä ja kunnianhimoista ilmastotyötä. Ilmastolain päästövähennys- ja hiilineutraaliustavoitteet eivät kuitenkaan velvoita kuntia, vaan valtiota. Valtion tulee tukea kuntien ja maakuntien ilmastotyötä, sillä vain sitä kautta on mahdollista saavuttaa kansalliset ilmastotavoitteet ja samalla luoda vetovoimaisempia alueita.

Jotta kunnat ja maakunnat voivat edistää ilmastotavoitteiden saavuttamista, tulee tunnistaa nykyistä paremmin niiden rooli mm. vihreän siirtymän ja kestävän yhdyskuntarakenteen mahdollistajina. Maakuntien liitot mm. vastaavat maakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnittelusta ja luovat maankäytöllisiä edellytyksiä vihreän siirtymän toteuttamiselle maakuntakaavoituksen keinoin. Kansallisia ilmastosuunnitelmia laadittaessa tulee tunnistaa, miten alueiden työtä voidaan tukea. Lisäksi tulee hyödyntää alueiden tietämystä erilaisista tarpeista, jotta voidaan todellisuudessa tehdä ilmastotyötä, joka on oikeudenmukaista ja vaikuttavaa.

Lisäksi Kymenlaakson liitto huomauttaa, että heinä-elokuussa toteutettu lausuntoaika ei ole hyvän hallintotavan mukaista. Se vähentää erityisesti kuntien ja kuntayhtymien mahdollisuuksia valmistella lausuntoja yhdessä poliittisten päättäjien kanssa.

Hering Frank
Kymenlaakson liitto

Leino Kaisa
Kymenlaakson liitto